

מלאכת קורע - גמרות

שבת עד ע"ב – מקור המלאכה

הקורע על מנת לתפור. קריעה במשכן היתה ביריעה שמצאו בה תולעת קורעים ותופרים אותה.

שבת קה ע"ב – קורע בקלקול

משנה - הקורע בחמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין.

גמרא – ברייתא - הקורע בחמתו ובאבלו ועל מתו חייב ואף על פי שמחלל את השבת יצא ידי קריעה. [סתירה על המשנה] תשובות לסתירה:

קריעה על מתו - 1. יש לחלק בין מת שלו שצריך לקרוע ונחשב תיקון וחייב, לקריעה על מת אחר שנחשב קלקול ופטור. דחיה – כתוב במשנה ובברייתא – "על מתו"?

2. מדובר במת שלו אך אינו משבעה קרובים.

שאלה: ואם המת הוא חכם חייב לקרוע.

תשובה: מדובר במת שאינו חכם.

שאלה: ואם המת הוא אדם כשר חייב לקרוע.

תשובה: מדובר במת שאינו אדם כשר.

שאלה: ואם נמצא בשעת יציאת הנשמה חייב לקרוע.

תשובה: מדובר שאינו נמצא בשעת יציאת הנשמה.

קריעה בחמתו –

המשנה היא לפי ר' שמעון שמלאכה שאין צריכה לגופה פטור.

הברייתא היא לפי ר' יהודה שמלאכה שאין צריכה לגופה חייב.

דחיה - רבי יהודה מחייב מלאכה שרינה צריכה לגופה במתקן אבל לא במקלקל.

תשובה: הקריעה נחשבת מתקן כי עושה נחת רוח ליצרו.

שאלה: האם מותר לעשות כך והרי זה דומה לעובד עבודה זרה?

תשובה: מדובר שרק עושה כן כדי להטיל אימה על בני ביתו.

רש"י – הגמרא יכלה לתרץ כך גם על הסתירה של מתו.

תוספות – בקריעה על מתו לא נחלקו ר' יהודה ור' שמעון. ולדעת כולם במת אחר נחשב מקלקל, ובמת לו שיש מצווה בקריעה נחשב מתקן, וכן יש בקריעת אבל תיקון הבגד על ידי קריעה שיוכל ללבושו בכל שעה ויש בו חימום, ובשעת הקריעה בא התיקון מיד ולא נחשב קלקול.

מקלקל במלאכות חובל ומבעיר

רבי אבהו: כל המקלקלים פטורים חוץ ממלאכות חובל ומבעיר.

רבי יוחנן: חובל ומבעיר אינה משנה, ואם תמצא לומר משנה חובל בצריך לכלבו מבעיר בצריך לאפרו.

שאלה: והרי כתוב במשנה - כל המקלקלין פטורין.

תשובה: המשנה היא לפי רבי יהודה, ברייתא לפי רבי שמעון.

לפי ר' שמעון התורה כתבה שמילה מותרת בשבת, משמע ששאר חובל חייב. ומזה שהתורה אסרה הבערה אצל בת כהן משמע שמבעיר סתם חייב.

ורבי יהודה סובר שגם מילה וגם הבערה לבת כהן נחשב מתקן.

רש"י – לר' יהודה שסובר שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב, במקלקל ואינו מתקן פטור, אך מקלקל במלאכה ומתקן אצל אחרים נחשב תיקון וחייב. לר' שמעון שסובר שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, כל חובל ומבעיר מקלקל, ובכל זאת מקלקל בחבלה ובהבערה חייב.

תוספות - ר"ת מפרש שלר' יהודה צריך שבשעת הקלקול בא לו התיקון. אך אם אין התיקון בא באותה שעה אלא לאחר מכן נחשב מקלקל. ולר' שמעון פטור משום מלאכה שאינה צריכה לגופה.

וקורע ע"מ לתפור ומוחק ע"מ לכתוב חייב לכו"ע אע"פ שבשעת הקלקול אינו בא התיקון, משום שהקלקול גורם תיקון יותר טוב לבסוף ותיקון גמור הוא שהרי אינו יכול לעשות התיקון אלא ע"י הקלקול.

שבת מח ע"א – קריעת צווארון

אמר רב יהודה אמר רב הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת.

רש"י – חייב משום מכה בפטיש.